

Tudi navadni kebrov črv (Maikäfer) dela včasih od vélikega travna do malega srpana veliko škodo.

Dobro je tedaj, da se škoda odvrne, da se zrnje bolj gosto sadi, ker sicer ga je treba pozneje še enkrat na praznih krajih saditi.

Manj kakor štiri ali šest zrn se ne sme v eno jamico djati; to iznese na enem oralu (johu) 12 do 14 funtov semena.

Kdaj je čas setve?

Potrebno je, gledati na to, da se sadi, kar je mogoče hitro spomladi, dokler vetrovi zemlje preveč ne posušé, da zrnje more hitrejše kaliti.

Ni mogoče, da bi se za vse kraje en čas za sajenje odločil, ker je veliko treba gledati na vreme, na lego njive, na zemljo i. t. d. Navadno je, da se začne saditi prve dni malega travna in se dokončá do začetka vélikega travna. V bolj mrzlih krajih in na njivah nizke lege se sadi konec malega travna.

Marsikdo odlašá sajenje zavoljo mraza, ki bi utegnil pozneje nastopiti. Bolje je poprej saditi kakor pozneje, ker tudi sred vélikega travna lahko pride mraz (slana pade).

Slana pesi sicer škoduje, popolnoma je pa nikoli ne pokončá. Veča škoda za pridelovanje je prepozno sajenje, kakor mraz, ker seme počasi kali in mrčesi mladi rastlini veliko škodujejo.

Še enkrat moramo omeniti, da se mora na polji, ktero je bilo spomladi še le preorano ali prekopano, precej potem pesa sejati, da seme potem gotovo kali.

Po sajenji se polje z valom povali, da se zrnje bolj utrdi.

Okopavanje pese.

Pesa se mora okopavati, da se polje očisti plevéla in tudi zemlja dobro zrahljá. Pri okopavanji se rabi motika.

Veliko je na tem ležeče, kako se okopuje; če se hoče dosti in dobre pese pridelati, je treba to delo kar se dá hitro izvršiti. Najbolje je, če se precej, ko se rastline razločijo, začne okopavati in to hitro dokončá. Pri tem delu se ne sme gledati na stroške, kajti pri dobrem obdelovanji pridelki stroške obilno povrnejo. Bolje je pri tem delu veliko delavcev najeti in to delo hitro dokončati, kakor pa z malo delavci počasi delati.

Kdaj naj se pesa prepuli?

Po okopavanji in razrahljanji zemlje pesa hitro raste. Če se je dobro seme sadilo, izraste na enem prostoru več rastlin v šopkih. Ne sme se pa predolgo časa pesa pustiti, če je pregosto zrastle, da bi se ne prepulila, ker rastline zavolj pomanjkanja obilnega živeža v zemlji slabé.

Prepuliti se mora pesa, kadar je tolika izrastla, da se more s prstom prijeti. Pri tem delu prime delavec z levo roko najmočnejšo rastlino v šopek, in z desno roko druge slabše rastline populi, in potem z desno pri stoječi rastlini pritrdi zemljo.

Če je zemlja suha in ni mogoče rastline s prstom izpuliti, se rabi za to oster klin, s katerim se zemlja okoli pese zrahlja in potem z roko izpuli. Gledati se mora, da se samo perje ne odtrga, ampak da se pesa s korenino vred izpuli. Izpuljena pesa se rabi za živinsko klajo.

To delo se ne združi lahko z okopavanjem, ker se mora počakati, da se pesa dobro ukorenini.

Okopavanje pese.

Ko se je pesa dobro ukoreninila, kar se po prepuljenji v nekterih dnevih zgodi, se potem dvakrat ali

trikrat z motiko dobro okoplje do tistega časa, da pesa s svojim perjem zemljo zakrije.

Okopavanje je v več obzirih koristno. S tem se namreč pokončá plevél, kateri veliko živeža iz zemlje za-se odtegne, ki bi bil sicer pesi v korist prišel; dalje se zrahljá zemlja, kar je rastlinam zelo koristno, ker zrak in voda moreta hitreje zemljino razkrojiti, in rastline dobivajo obilnejši živež iz zemlje in iz zraka, kar skušnje dovelj potrjujejo.

Koliko se pese pridelá?

Na prostoru, ki meri 1600 □ sežnjev ali en oral more se pridelati 260 do 400 centov sladkorne pese, ako se ravna, kakor smo priporočali.

Veči pridelki se morejo le v nekterih letih pričakovati na najbolji zemlji, manjši pa na slabo obdelani zemlji, posebno prva leta.

Koliko napravi setev stroškov?

Če se delavcu na dan plačuje po 30 do 35 krajc. (soldov), znesó stroški za en oral (joh) za vse obdelovanje in pridelovanje 19 do 20 gold. a. v.

Pisma do naših ljudi po Kranjskem

o novih srenjskih zadevah.

3. Pismo. (Konec.)

Glavne občine na Dolenskem (v novomeškem okrožji) so bile:

69. Novomesto s 3975 dušami. Podobčine: Novomesto, Bršlin, Daljni vrh, Gorenja Straža, Prečna, Kandija, Gotna vas.

70. Mirna Peč s 2741 dušami. Podobčine: Mirna Peč, Globodol, Golobinjek, Hmeljčič, Zagorica.

71. Svet Peter s 2432 dušami. Podobčine: Židanja vas, Črešnica, Sv. Peter, Bela cerkev, Tomažja vas, Družinska vas, Žalovce.

72. Stopiče s 3043 dušami. Podobčine: Stranska vas, Lakovnice, Vinja vas, Cerovec, Zajčja vas, Hrušica, Težka voda, Črmošnice.

73. Toplice s 2895 dušami. Podobčine: Toplice Gorenje polje, Podturn, Dobri dol, Jurka vas, Véliki Podljuben.

74. Brusnice s 2905 dušami. Podobčine: Gorenja Orehovica, Polhovica, Brusnice, Gaberje, Smolena vas, Potov vrh.

75. Trebno s 2987 dušami. Podobčine: Trebno, Vrhtrbno, sv. Štefan, Vélika Loka, Škovec, Ševnica, Medvedje Selo, Češnovak, Lukovek, Ponikve.

76. Dobrnič s 2607 dušami. Podobčine: Dobrnič, Korita, Knežja vas, Selo (pri Šumberku), Ajdovica.

77. Žužemperk s 2407 dušami. Podobčine: Gorenji križ, Reber, Dvor, Stavčja vas.

78. Hine s 2949 dušami. Podobčine: Hine, Vélike Liplje, Smuka, Žvirče, Sela, Šmihel.

79. Krka s 3135 dušami. Podobčine: Krka, Ambrus, Zagradec, Véliki, Globoko, Šusica, Podbukevje, Višnje, Valična vas, Vrhè.

80. Kostanjevica s 3264 dušami. Podobčine: Kostanjevica, Dobe, Sv. Križ, Stojanski vrh, Planina, Črneča vas, Ostric.

81. Št. Jernej s 3177 dušami. Podobčine: Gradše, Št. Jernej, Vrhpolje, Stran, Stara vas, Groblje, Drama, Ostrog.

82. Čatež s 2699 dušami. Podobčine: Čatež, Cerna, Globočica, Abreše, Ponikve, Brezje, Vélika dolina, Bušeča vas.

83. Raka s 3134 dušami. Podobčine: Raka, Pristava, Ardov, Površje, Gmajna, Smednik, Hrovaški brod, Grmovle, Arto, Hubajnica, Log.

84. Studenec s 2882 dušami. Podobčine: Studenec, Zaboršt, Bučka, Véliki Trn, Srednje Arto, Ravno.

85. Krško s 3455 dušami. Podobčine: Kobile, Ženuše, Sv. Lorenc, Srednje Pijavke, Krško, Leskovec.

86. Cirklje s 3562 dušami. Podobčine: Vélika vas, Pudlog, Malo Mrazevo, Gorica, Drnovo, Cirklje, Gorenje, Skopice, Krška vas.

87. Mokronog s 3237 dušami. Podobčine: Mokronog, Zabukovje, Ornuška vas, Trebeljno, Jelševce, Laknec, Tržišče.

88. Šmarjeta s 1893 dušami. Podobčine: Gorenja vas, Zburi, Zagrad.

89. Škocijan s 2006 dušami. Podobčine: Dobrava, Stara vas, Dole, Telče, Krzinji vrh.

90. Boštanj s 2964 dušami. Podobčine: Goveji dol, Dvor, Cerovec, Podboršt, Kal, Boštanj, Kompolje, Vrh.

91. Radeče s 2410 dušami. Podobčine: Podkraj, Hotemež, Vrhovo, Radeče, Njivice, St. Križ.

92. Mirna s 2165 dušami. Podobčine: Ostrožnik, Brezovica, Mirna, Selo, Tihoboj, Zabukovje.

93. Šentrupert s 3182 dušami. Podobčine: Straža, Sv. Lorenec, Cirk, Št. Rupert, Pijavice, Bistrica.

94. Dole s 2764 dušami. Podobčine: Dole, Sv. Juri, Dobovec, Košca, Polšnik.

95. Sv. Križ s 2847 dušami. Podobčine: Moravče, Vodice, Goba, Ukrog, Čatež, Poljane, Gradišče, Jeseni vrh.

96. Višnja gora s 3115 dušami. Podobčine: Višnja gora, Draga, Hudo, Dobrava, Leskovec, Polica, Blečji vrh, Stara vas, Vélika Loka, Ilova gora, Luče, Križ.

97. Šmarje s 3251 dušami. Podobčine: Šmarje, Mali vrh, Lanišče, Grosuplje, Slivnica, Ponova vas, Stranska vas, Selo.

98. Prežganje s 2962 dušami. Podobčine: Sveti Anton, Kresnice, Kresniški vrh, Sostro, Trebelevo, Voljavlje.

99. Zatičina s 3337 dušami. Podobčine: Zatičina, Metnaj, Češnjice, Šent Vid, Bukovica, Rodokova vas, Vélike Pece, Muljava, Gorenja vas.

100. Véliki Gaber s 2957 dušami. Podobčine: Zobrače, Temenice, Male Dole, Véliki Gaber, Prapreče, Stojanski vrh, Zagorica, Podboršt, Dob, Dolga njiva, Mali Videm.

101. Litija s 2874 dušami. Podobčine: Jablanica, Liberga, Ventarjevec, Šmartno, Litija.

102. Turjak s 2907 dušami. Podobčine: Turjak, Liplene, Osolnik, Krvave peči, Selo, Vino.

103. Dobrépolje s 3413 dušami. Podobčine: Zdenska vas, Cesta, Videm, Podgora, Zagorica, Kompolje, Potiskavec, Podtabor, Račna.

104. Ribnica s 2747 dušami. Podobčine: Ribnica, Gorenja vas, Sušje, Dane, Jurjevica.

105. Dolenja vas s 2622 dušami. Podobčine: Dolenja vas, Grčarice, Rakitnica, Prigorica, Goriča vas.

106. Sodražica s 2460 dušami. Podobčine: Sodražica, Vélike Poljane, Vinice, Zamostec, Žigmarice.

107. Loški potok s 2339 dušami. Podobčine: Gora, Ravne, Retje, Hrib, Travnik.

108. Lašče s 2736 dušami. Podobčine: Vélike Lašče, Volaka, Lužarje, Dvorska vas, Poljane, sveti Gregor.

109. Kočevje s 2802 dušami. Podobčine: Kočevsko mesto, Selo, Črni potok, Nevald (Lienfeld).

110. Mala gora s 3397 dušami. Podobčine: Koflarji, Stara cerkev, Mala gora, Stari log, Polom.

111. Črmošnjice s 2682 dušami. Podobčine:

Poljane, Stara Žaga, Črmošnjice, Blatnik, Kleče, Štale, Planina.

112. Koprivnik s 2632 dušami. Podobčine: Onek, Koprivnik, Rahnau (Rajhenau), Hrib, Kumerdorf, Nemška Loka, Bukova gora, Freže.

113. Mozelj s 2114 dušami. Podobčine: Moželj, Knežja Lipa, Rajntal, Duhovo (Škril), Log.

114. Kočevska Reka s 2831 dušami. Podobčine: Novi Lazi, Štalcarji, Kočevska Reka, Tiefenbach, Morovec, Gotenice, Koče.

115. Trava s 2297 dušami. Podobčine: Osilnica, Žurgarji, Trava, Preska, Bosilja Loka.

116. Kostel s 2756 dušami. Podobčine: Banjaloka, Suhor, Fara, Pirče.

117. Poljane s 3129 dušami. Podobčine: Čeplje, Dolenja, Podgora, Predgrad, Stari trg, Radenice, Šodevce, Dol.

118. Obrh s 2860 dušami. Podobčine: Obrh, Doblje, Maverl, Golek, Butoraj, Tanča gora.

119. Metlika s 3265 dušami. Podobčine: Metlika, Rozalnica, Lokvica, Bušina vas, Hrast, Dule, Dobrovice.

120. Drašiče s 2285 dušami. Podobčine: Drašiče, Radovič, Božjakovo, Radovica, Bojanja vas, Slamna vas, Grabrovec.

121. Gradac s 2808 dušami. Podobčine: Gradac, Podzemelj, Primostek, Krašinec, Griblje, Bedenj, Tribuče, Zastava, Vinji vrh.

122. Črnomelj s 2933 dušami. Podobčine: Črnomelj, Loka, Petrova vas, Telečji vrh, Kot.

123. Šemič s 3077 dušami. Podobčine: Šemič, Štreklovec, Pribiše, Sodji vrh, Češnjevce, Brezje.

124. Podbrezje s 2900 dušami. Podobčine: Adlešči, Preloka, Vinica, Hrast, Bojance.

125. Vrh s 2661 dušami. Podobčine: Vrh, Damelj, Učkovce, Nova lipa, Stara lipa, Beli vrh.

Šolske stvari.

Kakošen sad so nekdanje nemške ljudske šole na Kranjskem obrodile.

Večni Mojster je rekel, da se vsako drevo mora po sadu spoznati, ali je kaj vredno ali ne.

Zato se ne bomo po nikakoršnih „sofizmihi“ zapejlani motili, ako vrednost nekdanjih nemških ljudskih šol na Kranjskem po sadu sodimo, kterege so nam obrodile. Kar se bo tukaj pisalo, je pisavec vse sam videl in slišal, ter je pripravljen s prstom pokazati, kje da se je godilo, ako bi kdo to terjalo. On piše le fakta, čisto objektivno, iz ljubezni do resnice in ljudstva „sine ira et studio“, nikomur za ljubo, nikomur za hudo.

Gotovo je, da se je nemščina našim kmetiškim otrokom v ljudskih šolah že od tistega časa v glavo vbijala, kar so se na Kranjskem prve ljudske šole rodile. Je li so se pa ljudje takih krajev, takih fará, res nemščine toliko naučili, da bi jim bila kaj v življenji pomagala? Nikakor ne! Znana mi je na pr. fara na Gorenskem, kjer so imeli 70 let nemško ljudsko šolo in v tem času saj dva izvrstna učitelja, ki sta več kot 30 let pridno delala in se ubijala, pa kaj je bil sad njunega truda? Vsa ta fara ni imela 1848. leta tudi ne ene duše, ktera bi se bila v njeni šoli nemščine naučila. Le kakih pet odraslih moških je bilo, ki so znali prav počasi z nemškimi črkami zakrempati: „N. N. Zeuge“, še večkrat pa: „Zajge.“ Vsi drugi vkup še toliko niso znali nemško pisati, posebno ženska ni znala nobena nič pisati, in maloktera je bila, ki bi bila poznala vse črke. Da bi bil kdo kake nemške